

Doen

Houten lepel versieren (8+)

Vraag de kinderen om een houten lepel van thuis mee te nemen. Zorg zelf ook voor wat houten lepels (uit de kringloopwinkel), want misschien kan niet elk kind er een meenemen.

Bekijk eerst met elkaar de meegebrachte houten lepels: benoem samen de verschillen in vorm, kleur, formaat, houtstructuur en houtsoort.

Laat de kinderen de lepel omhoog houden met het schepgedeelte naar boven: dat is dan het hoofd of de kop. Vraag ze om van hun lepel een persoonlijke lepel maken met het hoofd van een pop of de kop van een dier. Er zijn allerlei mogelijkheden: er met inkt op tekenen, beschilderen, beplakken, met touwtjes, elastieken of lapjes versieren, linten eraan hangen, met boetseerlei behandelen. Ze kunnen hun kop haren geven, een hoed, muts of pet opzetten, ze kunnen er armen of vleugels aan maken en een lijf van lapjes.

Vraag de kinderen om hun lepelfiguur een naam te geven. Laat ze in twee- of drietallen een poppenspel bedenken, waarbij de lepelfiguren met elkaar praten.

Maak van alle lepelfiguren samen een tentoonstelling.

Liedje zingen (8+)

*‘Wil je garen of band
Wil je riet voor een mand?
Wil je hooi voor je mijt
of een bok voor je geit
of een kus op je tralala?’*

*Wil je linnen of vlas?
Wil je wol voor een jas?
Wil je stro voor en krib,
of een haan voor je kip,
of een kus op je tralala?
Tralalatratalalalala!’ (p. 20)*

Dit is het liedje dat Schenkelman zingt. Verzin er met zijn tweeën een melodie bij, oefen, leer de woorden uit je hoofd en laat aan de groep het liedje drie keer achter elkaar horen.

Janis haalde diep adem en zong zoals Frid het deed, een lied dat nog niet bestond, zelf verzonnen en met veel gehoempapa.

*'En we vingen een konijn.
Hoempapa, hoempapa.
O jongens dat was fijn.
Hoempapa, hoempapa.
En we vingen er nog een.
Hoempapa, hoempapa
Maar jij ving er geen een!
Hoempapa hoempapa. (p. 99/100)*

Dit is het lied dat Janis en Ever zongen. Bedenk er een melodie bij, oefen en zing met zijn tweeën het lied voor de groep.

Slothoofdstuk schrijven (10+)

'En als we terugkomen...' zei Silke. Ze staaarde in de vlammen. 'Want we gaan toch terug? Later?' Janis nam nog een hap. 'Misschien,' zei hij met volle mond. (p. 288)

Dit dialoogje staat op de één na laatste bladzijde. Het verhaal heeft een open einde, dat wil zeggen dat je niet weet hoe het met Janis en Silke afloopt. Wat denk je, gaan ze ooit nog terug naar hun landgoed Holderstate? Gaan ze uitzoeken wat er met Frid is gebeurd? Zou het kunnen dat Frid toch leeft? Blijven Janis en Silke vrienden? Krijgen ze ruzie? Komt de voorspelling van de waarzegster uit? Wat gebeurt er met die gemene neven? Schrijf een slothoofdstuk op één A4'tje waarin je vertelt hoe het afloopt met Janis en Silke.

Gedicht schrijven bij een schilderij (10+)

Marjolijn Hof werd geïnspireerd door een schilderij en schreef toen haar boek *Lepelsnijder*. Laat je ook inspireren door een schilderij en schrijf een gedicht. Dit zijn de stappen die je dan moet zetten:

- Kijk goed naar dit schilderij. Het hangt in het Rijksmuseum en het is in 1641 geschilderd door Johannes Cornelisz Verspronck. Het schilderij heet *Portret van een meisje in het blauw*. Ze weten niet wie het meisje is, maar jij gaat het bedenken.

- Verzin hoe het meisje heet en schrijf haar voornaam op.
- Bedenk hoe oud ze is en schrijf haar leeftijd op.
- Schrijf losse woorden op die met haar kleren te maken hebben: kleur, soort stof, hoe het voelt.
- Schrijf ook losse woorden op over haar gezicht, haar haar, haar sieraden.
- Het meisje poseert voor de schilder. Wat denkt ze ondertussen? Schrijf een gedachte van haar op.
- Kun je iets zeggen over haar karakter? Is ze nieuwsgierig, brutaal, verlegen, sociaal of juist niet?
- Wat gaat ze straks na het poseren doen? Verzin iets en schrijf het op.
- Het meisje droomt over iets wat ze later wil. Waarover, denk je? Schrijf op!
- Het meisje is ergens bang voor. Waarvoor? Schrijf op!
- Wat kun je nog meer bedenken of verzinnen? Iets over haar vader of moeder, iets over haar slaapkamer, iets over een ruzie, iets over haar toekomst?
- Met de woorden die je nu hebt verzameld, schrijf je een kort gedicht van een regel of tien. Het wordt een ik-gedicht: het meisje is aan het woord en vertelt over zichzelf. Schrijf een gedicht met korte regels die niet rijmen. De regels kunnen beginnen met Ik heet... Ik ben... Mijn... Ik denk... Ooit ga ik... Als je zelf iets beters weet, doe je dat natuurlijk. Je hoeft niet al je bedachte woorden te gebruiken. En je kunt er van alles bij verzinnen. Dat deed Marjolijn Hof ook. Niets is te gek.

Groepsgesprek

Een goede manier om een kinderboek klassikaal te bespreken is door Aidan Chambers ontwikkeld. Chambers is een Engelse jeugdboekenschrijver die in 2002 de Hans Christian Andersenprijs kreeg. Hij is ook specialist in leesbevordering en hij beschrijft deze aanpak, ontstaan in de praktijk van de basisschool, in zijn boeken *Vertel eens* en *De leesomgeving*, samengevoegd in *Leespraat*, Biblion 2012. De *Vertel eens*-aanpak komt erop neer dat de klas ongeveer drie kwartier over een boek praat naar aanleiding van vragen die de leerkracht stelt. De werkwijze is te gebruiken in de hele basisschool, op het vmbo en in de onderbouw havo/vwo.

De basisvragen van Chambers, die meestal veel reactie ontlokken, zijn dan:

1. Wat vind je goed aan het boek?
2. Wat vind je minder goed aan het boek?
3. Wat vind je moeilijk? Makkelijk? Grappig? Bijzonder? Interessant?
4. Wat valt je op aan *hoe* het boek is geschreven en getekend?

Zet de antwoorden van de leerlingen op deze vragen in steekwoorden op het bord. De eerste drie vragen vormen een inleiding tot de laatste vraag, die het belangrijkste is: hoe zit het boek in elkaar? Als je kinderen leert daarop te letten, gaan ze beter kijken, luisteren en lezen. Dan kunnen ze meer genieten van een boek, en daar gaat het uiteindelijk om. Als ze er eenmaal mee geoefend hebben, dringt een boek beter tot hen door.

Zodra de leerlingen doorhebben dat dát nu stijkenmerken zijn, gaan ze die in andere boeken ook herkennen. Soms vinden leerlingen na zo'n bespreking moeilijke aspecten niet moeilijk meer, of vallen hen opeens leuke dingen op die ze eerst niet zagen.

Mogelijke antwoorden van leerlingen op vraag 4

Qua inhoud

- Spannende avonturen in een vroegere tijd.
- Er staan woorden in van vroeger, zoals *tondeldoos* en *smoutzetter*.
- Steeds denk je dat je weet wat er aan de hand is, maar dan gaat het toch weer anders.
- Er komen steeds nieuwe personen bij, met weer een nieuw geheim.
- Veel mensen waren vroeger heel arm; een paar waren rijk.

Qua vorm (tekst)

- Het is een sprookjesachtig verhaal.
- De hoofdstuktitels zijn steeds een zin uit het verhaal.
- Er staan ook liedjes in.
- Sommige zinnen komen steeds terug, zoals: '*De grote ziekte*) kan sluipen en klimmen. En springen en hollen en kruipen en zwemmen. Van mens naar mens, van huis naar huis.'

Qua vorm (illustraties)

- Boven elk hoofdstuk staat een plaatje/linosnede van een mooie uit hout gesneden lepel.
- Het omslag maakt nieuwsgierig: het is een brug maar lijkt ook een beetje op een lepel.

Tips

- Er zijn meer vragen mogelijk; ontwikkel als leerkracht daarin je eigen stijl.
- Alles mag gezegd of opgemerkt worden. Niets is gek of stom.
- Geef de leerlingen het gevoel dat hun antwoord belangrijk is. Er wordt niet door elkaar heen gepraat. Iedereen luistert naar elkaar.
- Het boek moet niet te simpel en voorspelbaar zijn, anders zijn de leerlingen er snel over uitgepraat. *Lepelsnijder* is geschikt voor zo'n bespreking, evenals de andere boeken die genomineerd zijn voor de Woutertje Pieterse Prijs
- De *Vertel eens*-aanpak werkt het best als je die regelmatig hanteert. Dan raken de leerlingen eraan gewend en gaan ze het leuk vinden om op ontdekkingsreis te gaan in andere boeken. Meer informatie in Aidan Chambers: *Leespraat*, Biblion 2012